

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 343.14(049.32)

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2025-2-8>**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ А. В. КОВАЛЕНКА
«КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ВЧЕННЯ ПРО ЗБИРАННЯ, ДОСЛІДЖЕННЯ
ТА ВИКОРИСТАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ»¹**

Стратонов Василь Миколайович,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
професор кафедри національного, міжнародного права
та правоохоронної діяльності
Херсонського державного університету
stratonov@ksu.ks.ua
orcid.org/0000-0002-7548-0630

Забезпечення ефективного розкриття, розслідування та судового розгляду кримінальних правопорушень задля захисту українського суспільства від суспільно-небезпечних посягань є одним із ключових завдань вітчизняної правоохоронної системи.

У сучасних умовах постійних змін криміногенної обстановки, системного оновлення національного законодавства та невинного розвитку науки й техніки, вітчизняні практики потребують рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності їх діяльності, що дозволить вдосконалити процес доказування та виконання завдань які визначені у кримінальному судочинстві. Формування таких практико-орієнтованих рекомендацій потребує комплексної науково-теоретичної основи, яка б враховувала як кримінальні процесуальні так і криміналістичні закономірності доказової діяльності учасників кримінального судочинства.

Враховуючи вище зазначене, рецензовану монографію «Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні» слід визнати актуальною та своєчасною науковою працею яка має як теоретичний так і прикладний характер.

Аналіз змісту роботи дозволяє констатувати, що її автору вдалося уперше на монографічному рівні систематизувати криміналістичні наукові знання, та вказати рівні та їх зміст, а особливо вказати на їх роль в процесі доказування під час кримінального провадження з урахуванням положень чинного вітчизняного законодавства, потреб української правозастосовної практики та сучасних досягнень науково-технічного прогресу.

У роботі висвітлено концептуальні положення окремого криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні,

запропоновано власний криміналістичний погляд на зміст та систему засобів процесуального доказування, а також визначено природу, процесуальні та криміналістичні засоби кожної зі складових доказової діяльності.

Серед іншого, на позитивну оцінку заслуговує застосований А. В. Коваленком підхід до формулювання методологічних засад окремого криміналістичного вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні. Автором було з'ясовано генезу цієї сфери криміналістичних знань, визначено її цільову проблематику, окреслено об'єкт, предмет та суб'єкти формування вчення, його мету, завдання та функції, методи і підходи до наукового пошуку, юридичну, теоретичну й емпіричну основи, а також понятійно-категорійний апарат, їх місце в системі наукового знання.

Грунтовним є наведений у рецензованій роботі аналіз сучасних наукових поглядів на сутність та складові кримінального процесуального доказування. Автор аргументовано доводить, що всі пізнавальні та проєктно-реалізаційні складові доказової діяльності можуть бути найбільш ефективно описані формулою «збирання, дослідження та використання доказів».

Окремої уваги потребує оновлена А. В. Коваленком класифікація форм фіксації криміналістично значущої інформації у кримінальному провадженні. Поряд із традиційними вербальною, наочно-образною, графічною та предметною фіксацією, науковець виокремив та обґрунтував наочно-предметну й натурну форми. Цінним є авторський погляд на сутність судової експертизи, як засобу кримінального процесуального доказування. Схвалення також потребує детальний аналіз психологічних процесів свідомості суб'єктів прийняття рішень у кримінальному провадженні, результати якого були викладені у п'ятому розділі рецензованої праці.

Загалом структура монографії є логічною і впорядкованою, а сформульовані А. В. Кова-

¹ Коваленко А. В. Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні : монографія. Київ : Алерта, 2024. 558 с.

ленком наукові висновки й практичні рекомендації – цінними для теорії криміналістики та правозастосовної діяльності суб'єктів доказування у кримінальному провадженні.

Поряд із описаними беззаперечно сильними сторонами рецензованої роботи, варто звернути увагу читачів і на окремі проблемні питання які викликають світло полеміки та потребують додаткової аргументації, зокрема, у підрозділі 2.2 монографії автор докладно й ґрунтовно розглянув природу кримінальних процесуальних доказів, проте, на жаль, не запропонував власної доктринальної дефініції цього засобу доказування. Крім того, автор слушно зазначає, що тіло людини, як потенційний матеріальний об'єкт-носії слідів кримінального правопорушення не має визначеного процесуальним законодавством доказового статусу, утім не пропонує власного погляду на спосіб вирішення цієї проблеми. Нарешті, на думку рецензента додаткового обґрунтування потребує відмова А. В. Коваленком від

класичного підходу до розуміння категорії «попереднє дослідження (доказів)». Водночас наголосимо, що висловлені зауваження несуть дискусійний характер та не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої праці.

З урахуванням викладеного, монографія Артема Володимировича Коваленка «Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні» є комплексною, завершеною та ґрунтовною науковою працею, яка заслуговує на увагу як учених-криміналістів, так і практиків – професіоналів у сфері кримінальної юстиції. Повинна бути використана в навчальному процесі студентів (курсантів), здобувачів другого рівня акредитації спеціальності 081 «Право», особливо аспірантів, ад'юнктів у процесі вивчення навчальних курсів, а саме дисциплін вільного вибору.

*Рецензія надійшла до редакції 11.04.2025
The review was received 11 April 2025*